

„Science & Vie” — Economie, nr. 14, 1986

Viața editorială franceză s-a imbogățit cu o nouă publicație al cărei scop declarat este de a prezenta problemele tot mai complexe ale științei și practicii economice într-o manieră accesibilă unui cerc tot mai larg de cititori interesați în dobândirea unor cunoștințe în acest domeniu. De altfel, publicația își mărturisește sorgintea în înseși cuvintele directorului general al Institutului Național pentru Statistică și Studii Economice al Franței, Edmond Malinvaud, care declară într-un interviu: „Deoarece știința economică a devenit prea complexă pentru a fi ușor înțeleasă de nespecialiști se impune ca o datorie pentru oricine se adresează unui public larg de a trata ceea ce mai clar și obiectiv fenomenele economice”.

Structurată fiind să servească acestui scop, revista cuprinde o serie de rubrici permanente prin care se urmărește: prezentarea unor date statistice privind dezvoltarea economică și socială; explicarea unor fenomene și activități economice, financiare de actualitate; inițierea în terminologia de specialitate; prezentarea unor interviuri cu diverse personalități; efectuarea unor anetări pe teme de actualitate; semnalarea apariției unor publicații noi.

Primul număr al revistei „Science & Vie” — Economie, editată de Groupe Excelsior Publication S.A., a apărut în decembrie 1984. Prin temele de fond abordate în numerole ce au urmat, revista își afirmă caracterul de informare și mai ales de inițiere în teme de actualitate, cum sunt: *Beneficiile producției și utilizării microelectronicii* (în nr. 7), *Turismul — un sector rentabil* (în nr. 8—9), *Adevărările cifre ale somajului* (în nr. 11), *80 de idei pentru a exporta mai avantajos* (în nr. 12).

În numărul 14 al revistei, din februarie 1986, alături de un sondaj de opinie în rândul specialistilor, prin care Edmond Malinvaud a fost desemnat cel mai bun economist al Franței, este prezentat, în rezumat, un raport întocmit de experti ai Comisariatului General al Planului*. Acest raport, cuprinsind reflectări perspective asupra Franței anului 2005, se situează în perspectiva deschisă de un studiu apărut în urmă cu 20 de ani, intitulat *Reflecții pentru anul 1965*, și își propune să continue previziunile pe încă 20 de ani.

Analizând conjunctura externă a dezvoltării Franței, în raport se apreciază că evoluția economică din ultimii 15—20 de ani îndreptățește concluzia potrivit căreia problema epuizării resurselor naturale nu este atât de stringentă în prezent; restricțiile impuse de diminuarea resurselor — inclusiv a petrolierului — care dominau previziunile elaborate în urmă cu 10 ani, vor reveni în actualitate abia la începutul mileniului următor. În ce privește factorii creșterii economice, se apreciază că, pînă la sfîrșitul secolului, pentru prima dată ritmul progresului tehnic va depăși pe cel al creșterii economice, ceea ce ar putea să aibă efecte negative asupra ocupației forței de muncă, dacă nu se vor promova măsuri adecvate pentru preîntăriminarea unor astfel de efecte.

Pe plan intern, prima problemă analizată este evoluția forței de muncă, apreciindu-se că, cel puțin pînă în anul 1995, Franța nu va fi confruntată cu o lipsă de forță de muncă. Efectele reducerii natalității din anii '70 și '80, precum și ale îmbătrînirii demografice din ultimii ani, asupra potențialului de muncă se vor face resimțite abia după anul 2000. Totuși, se consideră necesar a se reflecta încă de pe acum asupra implicațiilor pe care le va induce creșterea numărului de persoane de peste 60 de ani; subliniindu-se că societatea nu se va putea dispensa de aportul și experiența persoanelor vîrstnice, va trebui intensificată preocuparea pentru găsirea căilor prin care să poată fi valorificate, în scopuri economice și sociale, capacitatele de care dispune încă această categorie de populație.

În raport se apreciază că succesul în dezvoltarea economico-socială a Franței este condiționat de o serie de factori, atât de ordin intern, cât și de ordin extern.

O condiție de ordin extern este refacerea unității Europei occidentale, existente în anii '60. În acei ani, ca urmare a relațiilor strînsă dintre țări, economia franceză a beneficiat de angrenajul unei Europe a cărei pondere în producția și comerțul mondial era în creștere. După 1973, Europa a început să piardă teren, distanțându-se tot mai mult de S.U.A. și mai ales de Japonia. Reducerea participării Europei la schimburile internaționale, îndeosebi cu produse ale tehnicii

* *Faire gagner la France...de l'an 2005.*

de virf (exemplificată prin scăderea ponderii în comerțul cu produse electronice de la 43% în 1979 la 33% în 1983, în timp ce creșterea comerțului mondial cu aceste produse a crescut cu 70%) este pusă pe seama inexistenței unei piețe comune europene pentru asemenea produse. Se apreciază, de asemenea, că o Europă unită și din punct de vedere politic ar permite îndepărțarea pericolelor ce ar surveni ca urmare a unei posibile rupturi internaționale; de altfel, contrar textului din *Reflecții pentru anul 1985*, care nu prevedea o criză internațională majoră, raportul asupra anului 2005 face referire la dificultățile cu care este posibil să fie confruntată economia mondială în viitor, ca urmare a unor conjuncturi internaționale nefavorabile.

Pe plan intern, condiția de bază este considerată modernizarea, atât în domeniul economic și tehnic, cit și în cel social-uman.

Revoluția industrială actuală a accentuat puternic procesul de învecinare a fondurilor de producție; deși, în această perioadă, s-a procedat la o reducere a ratei de creștere a investițiilor, totuși învecinarea aparatului productiv a fost, în Franța, ca și în alte țări occidentale, mult mai gravă decât ar fi trebuit să rezulte din reducerea ratei investițiilor. Se apreciază că necesară intensificarea eforturilor pentru redresarea acestui fenomen, ceea ce impune creșterea investițiilor într-un ritm superior creșterii consumului și cheltuielilor publice. Raportul consideră necesară o schimbare a orientării investițiilor, urmând a se investi „din ce în ce mai puțin în beton și din ce în ce mai mult în electronică” (deja ponderea construcțiilor în investițiile totale a scăzut de la 30% în 1970 la 24% în 1983, iar ponderea investițiilor în domeniul electronicii a crescut, în același interval de timp, de la 12% la 23%); vor trebui continuante și stimulante investițiile în cercetare, dezvoltare, marketing, formarea cadrelor, în sisteme de programare și proceduri necesare funcționării sistemelor informatici. Se estimează că, la orizontul anului 2000, investițiile nemateriale ale întreprinderilor vor fi la fel de importante ca și investițiile în echipamente și construcții. Raportul „Faire gagner...” anunță apariția și constituirea, în cadrul sectorului terțiar, a unui nou domeniu — „terțiar” — care îmbină activitatea desfășurată în birouri cu utilizarea inteligenței artificiale. Se consideră că dezvoltarea acestui nou domeniu se va accelera pe măsură ce se recunoaște contribuția crescătoare a roboticii și roboticii la creșterea productivității muncii. În acest sens, se estimează că, între 1995 și 2000, toate locurile de muncă din birouri, în Franța, vor fi informatizate și dotate cu sisteme „expert” cu o putere de calcul de 10 ori mai mare decât în 1985; în industrie, 75% din locurile de muncă vor fi dotate cu un dispozitiv automat programabil; se apreciază că numărul roboților va spori de la 2 700 în 1985, la circa 100 000 în anul 2000.

Un alt obiectiv al modernizării îl va constitui factorul uman. Autorii raportului subliniază necesitatea accentuării preocupărilor pentru îmbunătățirea nivelului de pregătire a întregii națiuni; în acest sens, se apreciază că vor trebui aduse modificări întregului sistem școlar, însuși procesului de instruire, raporturilor dintre învățămînt și producție. În mod concret, se impune sporită proporția tinerilor care primesc o pregătire echivalentă cu bacalaureatul de la nivelul actual de 39% pînă aproape de cel din Japonia, de 80%. Aceasta, deoarece, în prezent, în Franța, populația de 17 ani este școlarizată în proporție de 69%, față de 87% în S.U.A., 90% în R.F.G. și 94% în Japonia. Dacă în Franța ar fi aceeași proporție de studenți ca și în S.U.A., numărul lor ar fi de 3 milioane față de 950 000 cit sunt de fapt.

O direcție importantă a modernizării învățămîntului vizează continutul calificării ce urmează să fie asigurată elevilor în școală. Aceștia nu vor mai primi o calificare rigidă, ci li se va asigura o formă de bază care să ofere capacitatea de adaptare la marea mobilitate a proceselor de producție din viitor și competențe sporite în stăpînirea proceselor de producție care necesită mijloace din ce în ce mai sofisticate.

Raportul invită întreprinderile să promoveze forme noi de organizare a muncii, deoarece intelectualizarea proceselor de producție înălță definitiv taylorismul și alte forme mai vechi de organizare. Noile forme trebuie să fie bazate pe o largă repartiție a informațiilor, a responsabilităților și pe încredere în indivizi care, „cumulind mai multe competențe — prin pregătirea primă — își elibereză potențialul de creațivitate și initiativă”. Se apreciază că acest model de organizare este foarte departe de modelul francez tradițional, unde o elită centralizată puterea și acceptă rar să fie pusă în discuție. De altfel, în raport se subliniază necesitatea manifestării unor preocupări sporite pentru formarea noilor conducători de întreprinderi, pornind de la faptul că, în viitorii 15 ani, mai mult de jumătate din conducătorii întreprinderilor mici și mijlocii, care sunt în prezent în vîrstă de 50 de ani, vor trebui înlocuți.

Pentru realizarea acestor obiective se consideră de maximă importanță transformarea comportamentelor și mentalităților grupelor sociale, adaptarea lor la noile realități ale „celei de-a treia revoluții industriale”. Aceasta este, de altfel, considerată direcția principală în care vor trebui îndreptate eforturile de modernizare socială deoarece schimbarea comportamentelor este considerată și cea mai importantă condiție în asigurarea progresului social dezirabil al Franței. Chiar dacă, după perioada de criză parcursă de Franța, nivelul dezvoltării va ajunge din nou la cel din perioada înfloritoare dinainte de 1973, se consideră că nu va mai fi posibilă revenirea la comportamentele și valorile acelei perioade, deoarece criza de după 1973 „nu a fost numai o simplă pauză în creștere, ci și o schimbare”. Se apreciază că, în prezent,

se traversează o criză globală, în condițiile căreia traectoriile profesionale și cele individuale devin nesigure; deși se trăiește în era comunicațiilor, sporesc totuși riscurile insigurării și marginalizării indivizilor, ceea ce pune în pericol coeziunea socială.

Pornind de la actuala criză a relațiilor sociale, raportul întocmit de Comisariatul General al Planului descrie cîteva scenarii pentru viitorul Franței. Două dintre aceste scenarii sunt pesimiste, cu previziuni catastrofice pentru coeziunea socială.

Primul scenariu este cel al unei stări interne explozive, consecință a accentuării tendinței de izolare, a creșterii numărului celor insigurați. Se estimează că pînă în anul 2000, va crește numărul persoanelor ce vor trăi singure, de la 4,8 milioane la 7,2 milioane, iar al celor ce vor trăi în familiile de două persoane de la 11,2 milioane la 14,2 milioane. Marile orașe vor continua să piardă o parte dintr-membrii categoriilor celor mai bine integrate din punct de vedere social în favoarea unor așezări izolate, cu echipamente privatizate, sau a ruralului; cartierele părăsite urmând să intră într-un proces de degradare socială. Ca urmare a exodului urban, de la început, ponderea populației rurale din Franță ar urma să crească, ajungind spre sfîrșitul secolului, la 40% din totalul populației, față de 29% în 1982 și 27% în 1975. În schimb, aglomerația pariziană ar urma să reprezinte, în anul 2000, mai puțin de 13%, față de 15,5% în 1982 și 16% în 1962. În ipoteza unei astfel de fărîmitări a coeziunii sociale, va fi necesară sporirea cheftulellerilor pentru asigurarea comunicării între indivizi.

Al doilea scenariu descrie urmările posibile ale refuzului modernizării; menținerea comportamentelor și valorilor trecutului va conduce la o rigidizare a societății, traducindu-se într-un refuz violent de reconsiderare a status-urilor socio-profesionale și a privilegiilor, urmată de un blocaj ce poate fi exploziv. Aceste fenomene par să o consecință posibilă a procesului de îmbătrânire demografică.

Acestor două scenarii catastrofice, autori raportului opun un al treilea scenariu — al reconstrucției societății. Dacă primul scenariu este construit pe ipoteza accentuării individualismului, iar al doilea pe cea a menținerii într-un cadru învechit, cel de-al treilea scenariu presupune coeziune socială și un minimum de consens social. În această perspectivă, familia va continua să își exercite funcțiile — sprînjinită fiind de instituțiile sociale, vîrstă a treia își vede reconsiderată valoarea și funcția socială; munca rămîne o valoare recunoscută, iar organizarea acestia îi conferă o nouă semnificație. Aceste scenarii, deși reprezintă mai mult o dorință, somează societatea franceză să promoveze solidaritatea, dar în forme noi, ce vor trebui create probînd lucă o dată că „viitorul nu se prevede, ci se construiește”.

Narcisa-Adela Nica

„I.F.D.A. Dossier”, nr. 54, July—August, 1986

Buletinul de informare al Fundației Internaționale pentru Alternative de Dezvoltare (IFDA) cuprinde în numărul 54 o tematică diversă, într-o suiată de studii, note informative, interviuri, recenzii, cronică, serioză, prezentări bibliografice și.a.

Dintre acestea, cîteva ne-au reținut atenția în mod deosebit.

Cunoscutul Ivan Illich dă în studiul *A Plea for Body History* o replică, peste timp, la propria-l lucrare *Medical Nemensis* publicată cu 12 ani în urmă.

Autorul consideră că pentru americani, în această perioadă relativ scurtă, caracterul simbolic al griji pentru sănătate s-a schimbat. Instituțiile medicale au pierdut din popularitate, concepțile și teoriile la care profesioniștii apelează sunt puse sub semnul întrebării. Apare acum o mixtură confuză între tehnica medicală cea mai înaltă și leacuri, bioinginerie și autosugestie. Se înregistrează un paradox „instructiv” — spune autorul. În timp ce pentru costurile medicale fondurile sunt într-o scădere relativă, oamenii aprobă investițiile pentru cele mai diverse acțiuni (de ecologie, asigurări sociale, juridice, de apărare civilă etc.) dacă acestea pot fi legate de grijă pentru integritatea sănătății.

Dacă în anii '80 profesioniștii au fost preocupăți intens în a determina ce este corpul omenesc și care sunt limitele normalității lui, în anii '70 s-a început să se insista pe puterea de intervenție a omului asupra propriului organism ca agent în actul medical. Apare astfel un nou model în care omul se percepă pe sine însuși ca „producător” al propriului corp. Noul curent al „construcției corpului” antrenează frecvent populația tinără dar și pe cea adultă.

Dar, pentru a cîștiga o perspectivă asupra metamorfozelor contemporane, pentru a examina „Viața” în '80 o condiție esențială devine cunoașterea unei Istorii a corpului omenesc. Un îndemn și o pledoarie pentru această istorie este întregul studiu.

Which Way Africa? este titlul sub care se publică declarația comună adoptată de un grup de leaderi africani la încheierea unei reunii organizate de IFDA în scopul de a defini natura și cauzele crizei africane precum și alternativele depășirii ei.

Văzind în popoarele Africii autenticile forțe ale redresării, grupul a lansat un triplu apel: la o democrație autentică bazată pe respectul drepturilor omului, la un alt proiect de dezvoltare și la unitatea popoarelor continentului.

Din document se degajă dorința de independență, de dezvoltare endogenă și autonomă a Africii, „ca proces continuu de construcție și reconstrucție a economiilor, a societăților și culturilor în vederea satisfacerii nevoilor materiale și nemateriale ale africanilor”.

Tot probleme ale dezvoltării, de pe alte meridiane însă, aduce în discuție articolul *Towards Another Venezuela?* semnat de L. R. Matos Azocar.

Autorul arată că Venezuela se află actualmente la o răscrucă de drumuri. Facilitățile permise de resurse petroliere au luat sfîrșit. Criza s-a extins și diversificat de la dimensiunile financiare și economice la cele sociale, culturale și politice. O ieșire din criză se poate sugera dar pentru aceasta este necesară luptă maselor populare pentru creșterea democrației și descentralizarea puterii politice.

Tot mai multe acțiuni, pe plan național și internațional, în favoarea păcii pot mobiliza guvernele la măsuri concrete pe calea dezarmării și demilitarizării, în vederea instaurării unei securități internaționale și a unei cooperări globale – este esența propunerii australiene *For An International Decade for Peace*. Propunerea, care a fost dezbatută pînă în prezent în cîteva reuniuni internaționale (Fiji, Sussex) și care figurează pe agenda Adunării generale a O.N.U., vizează proclamarea perioadei 1988–1998 drept Decadă Internațională a Păcii.

Ritmul alert, actualitatea problematicii, varietatea subiectelor și formelor de prezentare ca și consistența teoretică și profunzimea tratărilor face din *IFDA Dossier* o sursă de informare activă și valoroasă pentru specialiștii din științele sociale.

Doina Dragomirescu

„Revue des Sciences Morales et Politiques”, nr. 2, 1986

Publicație ajunsă la „vîrstă” respectabilă de 141 ani, buletinul trimestrial al Academiei de Științe Morale și Politice oglindește în mod fiidel preocupările multiple ale prestigioasei instituții.

În numărul de față sunt prezentate mai multe comunicări ale membrilor Academiei ținute la ședințele de lucru săptămînale, care abordează teme variate din domeniile istoriei, lingvisticii, administrației, informaticii.

Astfel, Marlis G. Steinert¹ caută și încearcă să găsească explicații viabile ce ar putea surprinde că mai exact variațiile survenite în opinia publică germană față de Hitler. Autorul nu abordează personajul și rolul său real, ci imaginea pe care germanii și-o făceau despre Hitler. Din șeful unui partid nelsemnat, acesta a ajuns conducătorul unei mari națiuni prin colaborarea mai multor factori, dar o contribuție a avut-o și imaginea creată în rîndul maselor, formată în funcție de dorințe și așteptări. Bazându-se pe anumite documente de epocă, autorul apreciază că, din 1938, a început să se mărească neîncetă distanțarea opiniei publice de Hitler, care a atins cota cea mai scăzută, unde apoi s-a menținut după dezastrele militare de pe frontul de Est.

Daniel Roche² consideră că a încercă o analiză a rolului academilor din Franța secolului al XVIII-lea, înseamnă a redescăsi dosarul originilor intelectuale ale Revoluției din 1789, dar și a reflecta la problemele puse de raporturile dintre societate și cultură. Autorul apreciază că deplin întemeiată teza care susține că Revoluția a fost pregătită timp de un secol, rolul iluminisitorilor, al oamenilor de cultură și savanților fiind covîrșitor în pregătirea maselor. Printr-o analiză minuțioasă a documentelor vremii, se demonstrează fără echivoc munca imensă depusă de aceștia prin discursuri, corespondență, lucrări cu caracter social, ședințe publice transformate în momente de adeverată sărbătoare socială și pedagogică în cadrul căror se proclamau idealuri, ceea ce a contribuit decisiv la unificarea inimilor și a spiritelor care, la 14 iulie 1789, dar și mai tîrziu, au acționat ca o singură voine.

Jean Meyrat³ se ocupă de domeniul vast al științei informației, de al cărei obiect de studiu se folosește totă lumea, fără a-i acorda, întotdeauna, atenția cuvenită. Informația este pretutindeni dar este necesar să fie studiată și pentru ea însăși, deoarece reprezintă în cadrul relațiilor umane o categorie specifică de fenomene ce trebuie explicate și controlate.

Știința informației nu se definește prin obiectul său, ci prin lumina pe care o proiectează asupra acestui obiect și prin modelele explicative pe care î le aplică. Ea își ia metodele de

¹ L'opinion allemande face à Hitler.

² Mouvement académique et sociabilité culturelle.

³ La science de l'information.

investigare din arsenalul vast pe care îl oferă ansamblul științelor umane, fiind interdisciplinară prin natura sa.

Este o știință relativ recentă, dar dispune deja de echipamente instituționale considerabile în diferite țări ale lumii. Locul pe care îl ocupă este sever limitat de științele comunicării și de informatică, mai bine cunoscute.

Ca orice știință, își propune să evidențieze anumite constante și să construiască modele. Uneori, animată de aspirații înalte, avanseză chiar și legități. Rămînd însă pe planuri de modestie, care îl sunt caracteristice, se dovedește indispensabilă pentru oferirea de soluții care să permită o utilizare eficientă a acestei resurse esențiale pentru societate care se dovedește a fi informația.

În cadrul revistei sunt publicate, de asemenea, o comunicare privind aspecte ale administrației centrale din Franța, o comunicare care tratează prezența limbii și culturii franceze în S.U.A. etc.

Considerăm necesar să amintim că, după fiecare comunicare prezentată, sunt publicate și intervențiile participanților, pertinente și la obiect, ce ajută într-adevăr, pe autori să-și clarifice poziția și să-și îmbogățească bagajul de cunoștințe.

,,Revue des Sciences Morales et Politiques", prin conținutul său, se dovedește a fi un instrument util de informare și difuzare a cunoștințelor în rîndul celor care doresc să se țină la curent cu tematica dezbatută în cadrul ședințelor academice.

Dinu Tenovici

,,Sciences sociales", nr. 4, 1986

Numărul de față al revistei sovietice pe care o supunem atenției are un sumar bogat unde sunt reprezentate articole din domeniile economic, social, politic, arheologic și altele.

Revista prezintă, printre altele, cîteva comunicări care au fost prezentate la cel de-al 8-lea Congres mondial al Asociației internaționale a științelor economice, ținut la Delhi (decembrie 1986).

Astfel, O. Bogomolov subliniază importanța unei normalizări a relațiilor economice, științifice și tehnice între state pe baza egalității în drepturi și avantajul reciproc, ca premisă a soluționării problemelor cardinale ale epocii contemporane.

V. Martinov definește dezvoltarea complexului agro-industrial al U.R.S.S. ca o componentă majoră a strategiei economice a partidului, al cărui obiectiv este asigurarea aprovizionării populației sovietice cu produse alimentare, ca o contribuție constructivă la soluționarea problemei alimentare în lume.

L. Nikiforov estimează că depășirea diferențelor socio-economice dintre oraș și sat va permite perfecționarea structurii sociale a țării și modului de viață socialist, în ansamblul său, ameliorarea calității vieții oamenilor.

Ocupindu-se de aspectele socio-filosofice ale informaticii, G. Smolian opiniază că acestea au fost studiate mai puțin. Este evident că eficacitatea sistemelor folosite în informatică trebuie evaluată plecind nu numai de la parametrii tehnico-economiici, ci și de la criteriile eficacității sociale.

Chiar noțiunea de efect social este uneori înțeleasă de o manieră prea ingustă. Nu mai apare justificată interpretarea efectului social al informatizării în termeni de reducere a timpilor neproductive, la nivelul comerțului, transporturilor, alimentației publice etc. Formele și metodele de economisire a timpului nu sunt decât o componentă, și aceea indirectă, a eficacității sociale a informatizării.

O analiză prealabilă a problemei în cauză arată că impactul informaticii asupra dezvoltării socio-economice va avea loc în următoarele direcții: distribuirea și redistribuirea rațională a forței de muncă în industrie, servicii etc. prin folosirea generalizată a microprocesoarelor și robotilor „intellectuali”; creșterea potențialului științific al cercetătorilor prin utilizarea ordinatoarelor personale; stocarea cunoștințelor specialiștilor de virf din diferite domenii prin memorizarea cunoștințelor lor profesionale în bănci de date pentru a fi folosite la reciclări; ameliorarea nivelului de sănătate și de speranță de viață activă a populației prin introducerea în practica sănătății publice a sistemelor informatizate de operaționalizare a informației medicale.

V. Zagladin și L. Frolov, specialiști în problemele internaționale globale, susțin un dialog interesant, din care rezultă apariția unor fenomene noi în dinamica acestor probleme, în

legătură directă cu marele interes al popoarelor de a le rezolva prin mijloace pașnice, cu cursul științei și practicii sociale, în interesul umanității întregi.

G. Kukuskin se ocupă de problema planificării utilizării raționale a resurselor naturale, considerind-o ca o sarcină de mare importanță economică și socială, fiind vorba de păstrarea mediului înconjurător, de sănătatea oamenilor, de folosirea cu economie a bogăției naționale a țării.

Rubrica dedicată științelor istorice conține trei studii referitoare la Rusia din timpul cneazului Igor, la portretul politic al Indrei Gandhi și la fundamentele metodologice precum și factorii obiectivi ai unei folosiri mai intense a ordinatoarelor în istoriografia mondială contemporană.

Revista conține, de asemenea, o rubrică bogată de recenzii ale unor lucrări sovietice apărute în ultimul timp, din diverse domenii ale științelor sociale.

Dinu Tenovici